

## **Формування умінь самостійної роботи студентів-нефілологів з використанням проектної методики на заняттях з іноземної мови**

*Стаття розкриває сутність проектної методики на заняттях з іноземної мови. Підкреслено переваги застосування цієї методики з метою ефективного оволодіння іноземною мовою. Подано прийоми роботи для успішної реалізації проектної методики на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти.*

**Ключові слова:** *проектна методика, іноземна компетенція, самостійна робота студентів.*

**Key words:** *project methods, foreign language competence, independent work.*

Нова парадигма освіти зумовлює зміну пріоритетів: самостійна робота студентів (СРС) стає не просто формою освітнього процесу, а й фундаментом для формування професійної самостійності студента, що сприяє більш ефективному оволодінню навчальним матеріалом, стимулює пізнавальні та професійні інтереси, сприяє реалізації основної мети – формуванню комунікативної компетенції і сприяє збільшенню мотивації навчання студентів під час вивчення іноземної мови. Значне збільшення частки самостійної роботи за умови обмеженості аудиторних занять призводить до того, що підвищити якість освітнього процесу можна тільки за рахунок оптимізації методів навчання і впровадження нових технологій навчання. Одним із шляхів такої оптимізації може стати формування навчальних умінь студентів під час їх позааудиторної самостійної роботи. Самостійна робота багатьох студентів відрізняється своєю неефективністю: незважаючи на великі витрати часу, їм не вдається досягти високих результатів у певному виді роботи, що говорить про недостатньо сформовані вміння працювати самостійно. Серед чинників, що негативно впливають на продуктивність самостійної роботи студентів, виділяємо несформованість у значної частини студентів загальних та спеціальних навчальних умінь. Це неминуче призводить до нерівномірності навантажень і відсутності систематичності занять. Тому необхідно, щоб з першого курсу здійснювалася підготовка студентів до самостійного поповнення знань і придбання навичок і умінь за обраною спеціальністю, самоврядуванню своєї поведінки.

Особливо важливою є проблема організації самостійної роботи під час вивчення іноземної мови. Самостійна робота не тільки активізує роботу студентів, вона також має індивідуальний характер. Кожен студент використовує джерело інформації в залежності від своїх власних потреб і можливостей. Така властивість самостійної роботи надає їй гнучкий адаптивний характер, що значно підвищує відповідальність кожного окремого студента і, як наслідок, його успішність. Слід зазначити, що самостійна робота є більш успішною, якщо вона носить невимушений характер. Тому викладач повинен створювати лише основу для формування у студента потреби в ній. Також викладачеві важливо створити таку ситуацію, коли студент відчуває дефіцит засвоєного матеріалу, а потім вказати йому конкретне джерело інформації для заповнення цього дефіциту.

Успіх від спільної діяльності викладача і студента також багато в чому залежить від вибору оптимальних форм і видів занять для організації самостійної роботи. Під час вивчення іноземної мови організація самостійної роботи повинна пов'язувати три форми:

- 1) Аудиторна самостійна робота.
- 2) Позааудиторна самостійна робота.
- 3) Творча, в тому числі науково-дослідницька.

Обираючи оптимальні форми організації самостійної роботи, викладач повинен прагнути забезпечити максимальну мотивацію студента, для цього необхідно точно визначити обсяг завдання і розрахувати оптимальний час на його виконання з урахуванням індивідуальних можливостей кожного студента. Занадто великий обсяг завдання і надмірно завищені вимоги різко знижують мотивацію до навчання. Методика викладання іноземної мови нерозривно пов'язана з проблемою планування та організації

самостійної роботи студентів під час навчання іноземної мови, в тому числі і професійно орієнтованої.

Практичне володіння мовою спеціальності передбачає також розвиток вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою іноземною мовою з метою отримання необхідної інформації для вирішення особистісно значущих і професійних завдань. Програма самостійної роботи з оволодіння професійно орієнтованою іноземною мовою покликана доповнювати аудиторну роботу студентів і вирішувати такі завдання:

- вдосконалення навичок і умінь іншомовної комунікації в соціально-побутовій сфері і сфері професійного спілкування, придбаних в аудиторії під керівництвом викладача;
- придбання нових знань, умінь і навичок, що забезпечують можливість здійснення комунікативних намірів на іноземній мові;
- розвиток умінь дослідницької діяльності з використання мови, що вивчається; розвиток умінь самостійної навчальної роботи.

Щоб уникнути розбіжності між навчальними і реальними потребами студентів у використанні іноземної мови, для організації самостійної роботи до програми рекомендовано включати проблемні завдання, орієнтовані на дослідження певної соціальної, професійної чи особистісно значущої проблеми. Прикладом таких завдань можуть слугувати завдання проектної методики. Ця методика надає студентам можливість мислити, вирішувати будь-які проблеми, які породжують думку, міркувати над можливими шляхами вирішення цих проблем з подальшим акцентуванням уваги на змісті свого висловлювання, щоб головною була думка, а мова виступала у своїй прямій функції формування і формулювання цієї думки. Проектне завдання безпосередньо пов'язує процес оволодіння певним предметними знаннями з реальним використанням цих знань. Це означає, що знання, вміння і навички, що були засвоєні під час навчання, перестають бути безособовими і розрізненими. При цьому, орієнтація на використання іноземної мови у створенні проекту як особистісного освітнього продукту робить процес оволодіння предметними знаннями особистісно значущими і особистісно мотивованими. Метод проектів дозволяє перетворити заняття з іноземної мови на дискусійні, дослідні та творчі, де вирішуються дійсно цікаві, практично значущі і доступні студентам проблеми з урахуванням особливостей культури країни і їх майбутньої професійної діяльності.

У процесі розробки проектних завдань слід виділити наступні основні етапи діяльності викладача і студентів: підготовка до проекту; розробка проекту; реалізація проекту; представлення та обговорення результатів проекту. Основна частина роботи над проектними завданнями проводиться студентами самостійно, внеаудиторно. На заняттях за участю викладача проходять початкова і завершальна стадії проекту.

На етапі підготовки до виконання проектних завдань викладач пропонує студентам в прихованому вигляді проблему, яку потрібно виявити і сформулювати. Завдання викладача – розкрити ситуацію таким чином, щоб студенти якомога самостійніше поставилися до її вирішення. На цьому етапі підбирається мовний та мовленнєвий матеріал для первинного ознайомлення з темою проекту, організовується мовна професійно орієнтована підготовка студентів. На організаційно-підготовчому етапі відбувається формування груп.

На етапі розробки проектних завдань основний аудиторний час відводиться на відпрацювання мовних моделей, вирішення комунікативних завдань під час мовних ситуацій, на вдосконалення навичок діалогічного і монологічного спілкування, на вирішення пізнавальних завдань.

Стадія реалізації проекту передбачає великий обсяг самостійної позааудиторної діяльності студентів. Студенти працюють з різними джерелами інформації: базовими текстами, додатковою літературою з проблематики питання, довідковою літературою, збирають необхідну інформацію на сайтах Інтернету. На аудиторних заняттях студенти звітують про виконану роботу на кожному етапі проекту; відпрацьовують і

вдосконалюють мовні навички, необхідні для презентації результатів проєктів; вирішують проблеми, що виникали в процесі виконання проєктних завдань; отримують необхідні консультації викладача. Роль викладача на основному етапі роботи зводиться до координації навчально-пізнавальної діяльності груп, встановлення сприятливого психологічного клімату в мінігрупах, що сприяє підвищенню ефективності виконання завдань і мотивації студентів.

Заключний етап проєктної діяльності повинен бути орієнтований на творче застосування студентами отриманих знань, навичок та вмінь. Завдання викладача полягає в організації обміну думками між учасниками проєкту, спрямованого на виявлення сильних і слабких сторін проєктних завдань. В цілому роль викладача зводиться до створення умов, максимально сприятливих для розкриття та вияву творчого потенціалу студентів, в координації роботи та допомозі в подоланні непередбачених ситуацій.

Застосування проєктної технології навчання під час вивчення іноземної мови дає можливість:

- використовувати мову в контексті майбутньої професійної діяльності студентів;
- проводити самостійне дослідження засобами іноземних мов, що сприяє більш міцному засвоєнню знань;
- формувати іншомовну комунікативну компетентність в ході інтегрованого розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності;
- отримати професійно-значущий кінцевий результат проєкту, підготовка, оформлення, презентація якого вимагає від студентів активного використання мови;
- усвідомити значущість практичного застосування знань з іноземної мови;
- отримати досвід спілкування іноземною мовою, який може бути застосований в подальшій професійній діяльності.

Самостійна діяльність формує у студентів психологічне налаштування на систематичне поповнення своїх знань і є необхідною умовою самоорганізації власної навчальної, а в подальшому і професійної діяльності. Отже, необхідно надати особистісний характер самостійній роботі, стимулювати творчий потенціал студентів за рахунок посилення внутрішньої мотивації навчання, розвитку навичок самоорганізації та самоосвіти. Таким чином, самостійну роботу студентів доцільно розглядати як один з видів навчально-пізнавальної діяльності, що орієнтована на загальноосвітню і професійну підготовку під керівництвом викладача.